

De demon van Al-Andalus

Deel 1 De codex van de keizer

Jan Snippe

‘Wie geluk wil waarden moet ellende kennen’

Schrijver: Jan Snippe
ISBN: 9789463187701
Uitgegeven via: mijnbestseller.nl
Print: Printforce, Alphen a/d Rijn
© Jan Snippe

Enkele fragmenten uit de codex van keizer Flavius Constans.

Fragment 1, uit het jaar 351.

“In een grot werd ik achtergelaten. Kaarsen, een kruik water en schrijfgerei, opdat ik mijn zonden zou beschrijven voordat ik me moest verantwoorden voor de Almachtige. Inclusus, ik werd levend begraven. De geschiedenis zal vermelden dat ik ben omgekomen tijdens een gevecht, oostelijk van hier in de omgeving van Barcino. Ik, keizer Flavius Constans, een van de zonen van keizer Constantijn. Fausta was mijn moeder, ze pleegde een gruwelijk bedrog om haar zonen op de troon te krijgen. De oudste zoon van de keizer, mijn halfbroer, zou haar verkracht hebben. Hij werd veroordeeld en terechtgesteld. Hij had mijn moeder nooit aangeraakt. Pas later werd duidelijk dat de beschuldiging van mijn moeder geen enkele grond had. Mijn vader was woedend, hij had zijn zoon laten doden door een leugen van de vrouw waarvan hij hield. Ze moest met haar leven boeten, hij liet haar doden. Haar leven voor mijn titel. Toen begreep ik het nog niet, mijn vader dwong me om haar herinnering uit mijn geheugen te bannen, *memoriam eradere*. Zij bedroog om mij het keizerschap te brengen. Later moordde en bedroog ik ook om mijn macht te bevestigen en uit te breiden. Ik bevocht mijn eigen broer, alleen voor meer macht. Ik heb de handelswijze en boodschap van mijn moeder begrepen maar macht eindigt in eenzaamheid, ik werd gevangengenomen en *oblivio* is mijn lot. Hoe pijnlijk zal mijn eenzame dood in de duisternis zijn?

De tijd verstreek en ik hoorde de stemmen. De waanzin greep me, ik riep en smeekte. Er sijpelde water langs de muur en ik likte mijn verschroeiende dorst weg. De stemmen werden duidelijker, achter de muur. Vragen werden aan mij gesteld, ik vertelde wie ik was, wat ik gedaan had en welk lot mij ten deel was gevallen. Soms stroomde bloed langs de muur, ik likte om te leven. Ik voelde kleine stukjes voor de muur, doordrenkt met water of bloed. Mos, paddenstoelen, rauw vlees, de stem zei dat ik moest eten en leven. De tijd verdween in eten drinken en enkele vragen en antwoorden totdat vreemde mannen mij kwamen halen in een vaag licht dat ik nauwelijks nog kende. Mijn ogen brandden, ik kreeg een kap over mijn hoofd en ze namen me

mee. Eerst omhoog door een smalle gang. Daarna voelde ik de buitenlucht maar al snel rook ik de muffe lucht van de vochtige rotsen opnieuw.

Mijn kap werd afgenomen en we begonnen aan een eindeloze tocht naar de diepste krochten onder de bergen...”

Fragment 2, jaartal onbekend.

“... Aanvankelijk kende ik alleen maar walging, ik had het bloed van mensen gedronken en hun vlees gegeten. Men bracht mij naar een arena, een diepe put waar ellende heerste. Vrouwenstemmen die dan weer tot gezang kwamen, dan weer tot een indringend gejammer. Op die plek ontmoette ik de demon voor het eerst. Wilde men mij aan hem offeren? Hij voedde zich met menselijk vlees.

Het werd mij gegund om te leven, ik was een leider van een bovenvolk geweest. De demon vertelde me over zijn volk, de Kanogte. Hij regeerde vanuit deze arena, een put, een doorgang naar de plaatsen waar het leven was ontstaan. Hij jaagde in de put, verscheurde mensen en maakte de vrouwen die daar rondliepen zwanger. Hij nam me mee, nog dieper. Overal waren fakkels, overal waren de tekeningen op de wanden, de enorme beenderen lagen geordend in de hoeken en nissen. Hij vertelde me over het leven, over de wijsheden van de Kanogte, het oude jagersvolk. Ik kreeg schrijfgerei en moest notuleren, opdat de Kanogte niets zouden vergeten. Lange tijd bracht ik door met de demon. Samen jaagden we, vraten we en voelden het genoeg van het oorspronkelijke, het dierlijke. Hij wilde alles weten over mijn wereld. Over de daden van de keizers, vooral de daden van de kwade keizers Caligula, Nero en Commodus hadden zijn aandacht. Slechte mannen die regeerden in de dagen dat de heerschappij van Rome onbetwistbaar was. Ook mijn daden en perversiteit wilde hij kennen. Wandaden en walgelijk gedrag tijdens de dagen dat de wereld nog steeds schudde onder de macht van Rome.

“Perversiteit, walging en wandaden leiden tot het verleggen van grenzen,’ was zijn stelling, ‘daaruit ontstaat iets nieuws. Alleen die extremen leiden tot de andere extremen die we nodig hebben om te overleven.”

Ik heb dingen gezien die een mens niet behoort te zien. Wreedheid komt vaak voort uit haat en perversiteit. Hier zag ik wreedheid als deel van een leefwijze, nooit eerder zag ik hoe dicht angst en verdriet bij euforie en genoeg liggen.

De demon stuurde mij terug naar mijn grot. 'Denk na over mijn wereld zoals ik heb nagedacht over jouw wereld. Schrijf je gedachten op, ooit zal een dag komen dat men jouw lexicon zal vinden. Op die dag zal de bovenwereld weten over mijn bestaan.' Opnieuw kreeg ik een kap over mijn hoofd, terug naar mijn grot. Spijt bekwam me, graag had ik bij hem willen blijven. Nooit eerder had ik zo intens geleefd. Gedurende mijn afwezigheid had men veel schrijfgerei en kaarsen gebracht, ik had een missio en ik wilde die graag volbrengen. Mijn lexicon bleek tot een codex uit te groeien en werd in die dagen geboren."

Fragment 3

"Men heeft mij levend begraven. Maar in plaats van weg te kwijnen werd ik opnieuw geboren na mijn dagen met de demon. Ik word gevoed via een kleine opening in de muur, de Kanogte willen dat ik leef en schrijf. Regelmatig spreek ik met hen, fluisterend en zoekend. De waanzin die me in mijn aardse leven fataal werd houdt me nu in leven."

Fragment 4

"...De Kanogte doodden de grote monsters waar ik de tanden en botten van zag. Hun volk werd sterker, Kelten, Kymbren, Suevi, steeds weer kwam nieuw bloed in de grotten uit een bovenland waar alleen maar gevochten werd. Soms vluchtten de bovenlanders in hun armen, meestal roofden de Kanogte wat ze nodig hadden, menselijk vlees en wapens. De sterkste mannen mochten zich met de Kanogte vermengen.

De dag zal komen dat de Kanogte hun holen en grotten zullen verlaten. Een volk dat leeft voor Ragnarok, de grote strijd tussen de goden die het einde van de zwakte zal brengen. Een sterke leider, voortgekomen uit eeuwenlange strijd in een put waar hij jaagt en copuleert. Daar deelt hij zijn gedachten met priesters en 'vrofae', vrouwelijke bewakers die hem beschermen en genot

brengen opdat hij zijn gedachten steeds weer nieuwe impulsen kan geven die tot meer kracht leiden...”

Fragment 5

“De agricola werkt op het land, hij verzamelt het zaad en strooit het rond zodat het ontkiemt. Veel graan, in plaats van te sterven eten de zwakken het graan, zodat steeds meer zwakken kunnen overleven. Sterken en zwakken mogen niet uit dezelfde ruif eten, het zou de sterken verzwakken. Net als in de natuur behoren de sterken de zwakken te eten. Bij schaarste uit noodzaak, bij overvloed uit symboliek.

Fragment 6

Lang geleden, in de dagen dat de monsters rondgingen in dit land, jaagden de Kanogte. De fallus werd het symbool van de kracht, de gespierde pilum corpus, de klokbeker. De vulva is het wonder van de Moeder aarde, de randen met de golvende lijnen, water en koren, de vruchtbaarheid. Overal zijn haar afbeeldingen te vinden. Kleine beeldjes uit lang vervlogen tijden. Als de man zijn zaad op de aarde strooit gebeurt er niets. Als de man de vulva doorboort met zijn pilum corpus, en zijn zaad strooit, schenkt de vulva het leven. Wat de aarde voor de agricola is, is voor de krijger de schoot van Moeder aarde. Zaad nemend, leven gevend, ze is een werktuig dat doorlopend nieuw leven uitstuwt...”

Fragment 7

“Mijn werk is voltooid. De hopeloosheid en troosteloosheid die de Kanogte brengen zal iedereen louteren en de sterken van de zwakken scheiden. De wereld wordt gegund aan de sterke krijgers, net als in de dagen voor de verderfelijke leer die mijn vader aannam.

... De leer van de Kymbren, Ragnarok. Die leer lijkt oeroud, de waarheid van de eeuwigdurende cyclus. Leven bestaat bij de gratie van sterven. Het grote einde zal het gevecht zijn tussen de sterksten, de goden. Een gevecht dat bewerkstelligt moet worden door de demon.

Pas na dat gevecht zal er een betere wereld zijn...

... Mijn vader werd een christen. Christenen vertolken het zwakke en noemen het "het goede". De christenen kunnen de monsters niet bestrijden. Op de dag dat de demonen regeren zal het kwade de zwakte uitroeien. De christenen hebben de zwakte gekoesterd en daarmee hun bestaansrecht verspeeld...

..... De zwakte overheerst omdat men het betitelt als het goede, te veel zwakte... Laat de demonen jagen, laat de zwakken vluchten en proeven van de smart en angst die nodig is voor de loutering en wedergeboorte. De bovenwereld nadert haar einde. De zwaksten hebben de grote kracht als kwaad betiteld en hun zwakte als goed...

...Deze aarde is bestemd voor een kleine groep, de Kanogte, de meest oorspronkelijke. Zij zijn de enige ware jagers gebleven. Ze doodden en aten de monsters, nu eten ze de zwakken die leven van de op hun velden gekweekte gewassen. De ultieme jagende mens zal opnieuw worden geboren als de Kanogte de bovenwereld veroveren na eeuwen van duisternis...

De dood bestaat niet. Het leven kan alleen bestaan door het sterven, een eeuwige cyclus. Tijdens het leven formeert zich de ziel. Bij het sterven wordt de ziel bevrijd, los gemaakt van een hinderlijk lichaam, wachtend op Ragnarok en verschijnend na de grote strijd. Hij die de kracht van zijn prooien tot zich neemt zal zijn ziel sterken... De ziel bevindt zich in het hoofd, het is wat de ene mens van de ander onderscheid... De ziel kan geschonken worden bij het leven zodat men als sterker tweetal in een ander lichaam kan groeien.

... Brand, mijn lichaam was al geschroeid, nu schroeit mijn geest ook.

...Ik wil mijn leven veranderen... Binnenkort zal ik weer gehaald worden en de demon bezoeken. Ik wens door hem te worden gegeten.... in hem zal ik voortleven en samen zullen wij een sterkere demon zijn...

Proloog

De Noorman, Magne Baldstrum, vertelde mij over zijn eeuwigdurende zoektocht. Een indrukwekkende man, handelaar in ivoor, bont en barnsteen. Ook een befaamd scheepsbouwer. Zijn ouderdom kan ik niet raden. Zijn haar is grijs maar zijn stem en lichaam lijken nog jong. Nooit zag ik een groter zwaard aan iemands riem. Hij oogde als een krijger maar hij leefde voor zijn zoektocht. Overal had hij aanwijzingen gevonden. Oude bouwwerken en symbolen, verspreid over een onmetelijk gebied.

Askard, Mitgard, al die landen kende hij. Oude verhalen over de goden die hij kende uit de oude sagen, overal hadden ze hun sporen achtergelaten. Kleine beeldjes van de moeder aarde had hij verzameld. Ze waren oeroud, doken overal op, en leken sterk op elkaar. 'Geen toeval, de goden nemen ons doorlopend in de maling,' meende hij. 'Lang geleden waren ze op de plaatsen waar ik ben geweest. Gewone krijgers die zich goden gingen noemen. Nu zitten ze in ons omdat wij geloven wat enkele luie priesters roepen. Wij zijn onze eigen goden, voortgekomen uit onze behoefte om iets te aanbidden. Het gaat helemaal niet om goden of een ultieme almachtige, het gaat om de vraag waarom wij zo graag iets willen verafgoden.'

Nadat hij had verteld over de gangen en zalen onder Rome kon ik het niet laten om hem iets over mijn avontuur te vertellen. Dat had ik niet moeten doen. Zijn ontembare nieuwsgierigheid was gewekt. Ik herkende veel van mij in deze bijzondere man. Hij heeft me ertoe bewogen dat ik hier nu zit en schrijf. Volgens Magne Baldstrum mag mijn verhaal niet verloren gaan. 'Er is veel betekenis en jouw resterende vraagstukken hebben een verband met mijn zoektocht,' meende hij. 'We moeten ze samenbrengen. De dag zal komen dat iemand met meer kennis en inzicht datgene zal vinden wat wij zoeken.'

'Wat zoeken wij dan?'

'De samenhang, de oerbron die alles verklaart over het grote verschil tussen mensen en de andere levende wezens. Wij maken deel uit van deze wereld, in veel opzichten lijken we op alles wat leeft en sterft. Toch zijn we anders, dat heeft een reden. Als we die reden kennen, zullen we de bron van ons bestaan en onze verschillen weten te vinden.'

'Haereses, Magne. De Bijbel en Koran zeggen dat....'

‘Allemaal onzin, allemaal gebazel van malende mannen uit gloeiendhete woestijnen. Ook dat is een wonder. Hoe kunnen hele volkeren elkaar uitmoorden omdat ze ooit iets gehoord hebben van mannen die te lang in eenzaamheid onder de zon waren?’

Ik zeg je, zij die zich ooit goden noemden nemen ons allemaal in de maling. Daarna kwamen de doctrines en rituelen van slimme priesters die willen voorkomen dat mensen gaan nadenken en zoeken naar de goden. Alleen priesters hebben belang bij de goden, zolang er goden zijn hoeven zij niet te werken!

Het zou mij niet verbazen dat, na onze oergoden, de priesters allerlei onzin hebben bedacht om maar priester te kunnen blijven.’

Ik waagde het niet om tegen hem in te gaan. Niet om zijn woeste verschijning, Magne Baldstum was nooit de berseker die anderen in hem zagen. Al lang geleden beperkte zijn woede zich tegen het onrecht, nooit tegen een andere mening. Ik zweeg echter omdat ik voelde dat hij bijzondere argumenten had. Mijn nieuwsgierigheid werd opnieuw geprikkeld, hij wilde me alles vertellen over zijn zoektocht, maar niet eerder dan dat ik mijn verhaal zou schrijven.

‘Ik zeg je, Frank, wij kennen dezelfde zoektocht in onze hoofden. Misschien is er een almachtige. Maar bij alle goden, als hij bestaat dan zal ik hem vinden. Geen angstige vorst of luie priester zal mij daarvan weerhouden.’

De tiende eeuw is begonnen, op het moment dat ik hier zit is het de achtste dag van de weidemaand Juno. Mijn avontuur begint in het land van de Franken, waar ik werd geboren in het jaar 831. Mijn vader was bakker, we woonden in een dorp dicht bij een brede rivier en een ommuurde stad. Ik herinner me de branderige lucht die in de mist over de velden hing en de heerlijke geur in de bakkerij van mijn vader. Het waren mooie dagen waarin ik me doorlopend verwonderde over wat er om me heen gebeurde. Ik had veel broers en zusters maar ik kan me geen van hen voor de geest halen. Het zorgelijke gezicht van mijn moeder herinner ik me nog heel goed. Ze werkte mee in de bakkerij en voedde ons op. Ik heb haar nooit stil zien zitten, ze kende geen rust. In die tijd groeide bij mij de behoefte om de eenzaamheid te zoeken. Ik kon het gezicht, de zorgen en de dwangmatige nijverheid van mijn moeder niet verdragen, ik voelde me

schuldig als ik haar bezig zag. Daarom trok ik erop uit, zwierf over de velden en door de wouden. Vooral mijn vader wilde dat ik dat deed. 'Kijk naar alles wat leeft en beweegt, ruik de geuren van de bloemen en kruiden in de velden en wouden,' moedigde hij me aan. 'Alleen dan kun je een goede bakker worden. Praat veel met je moeder over de kruiden, ze heeft er verstand van. Als jij met haar over kruiden praat vergeet ze haar lijden van dit bestaan.'

In mijn tiende levensjaar kwam een einde aan mijn leven van zwerven en verwonderen. Ik moest een bijdrage gaan leveren om ons gezin bestaansrecht te geven. "Iets nuttigs doen", zo werd het mij beschreven. Veel van mijn leeftijdgenoten moesten al op jongere leeftijd op het land werken om onkruid te wieden of turf te steken. Mijn ouders hadden me nog enkele jaren gegund om een kind te zijn en te leren. Nu was die tijd voorbij en werd ik de knecht van mijn vader. Zijn broden en koeken waren zeer gewild, niet alleen de abdij was een grote klant, ook in de stad waren veel mensen die de broden van mijn vader wisten te waarderen.

'Kom toch in onze stad wonen, bakker Brecht. Je zult nog meer verkopen en er minder moeite voor hoeven doen,' riep menig poorter.

Enkele monniken opperden dat mijn vader binnen de muren van de abdij moest bakken, zijn baksels hadden iets goddelijks dat beheerd moest te worden door geestelijken. Het duurde nog jaren voordat hij met zijn bakkerij zou verhuizen naar de stad. Gedurende die jaren leerde ik van mijn vader hoe men goede broden en smaakvolle koeken moest bakken. 'Niet alleen de samenstelling en gisting van het deeg, ook het vuur in de oven is van groot belang,' leerde hij me. 'De houtsoort waarmee de oven brand en de hoeveelheid gedroogde drek bepalen mede de smaak.'

'Drek?'

'Ja, zelfs de graaf geniet van mijn broden en andere baksels, zoon Berfelo. Het zijn de aroma's van brandende en smorende drek, vermengd met het hout, die belangrijk zijn. Kies altijd voor loofhout, nooit het harsrijke naaldhout. Hars brand en knettert te hard, het vlekt daardoor. Het wordt in korte tijd te heet en beïnvloed de buitenste ring van het baksel, de korst waarin alles zit opgesloten. Neem eikenhout, beukenhout of iep. Smoor het

vuur met de drek, het is niet alleen voor het aroma, ook de hitte kun je daarmee reguleren.'

'Welke drek? Koeienvlaaien, paardenvijgen of mensendrek?'

'Nee, als je die goed droogt kun je er wel mee smoren maar het aroma verdwijnt tijdens het drogen. Geiten- en schapendrek is beter. Die rooklucht geeft ook een goede smaak in combinatie met het stookhout en de kruiden.'

'Welke kruiden gebruik je het meest?'

'Dat zul je allemaal nog leren, zoon Berfelo. Je mocht lang over de velden en door de wouden zwerven. Niet alleen om te spelen, jouw moeder en ik beschouwen het als een goede leerschool voor een vreemd kind zoals jij. Je houdt van eenzaamheid, koester dat, kennelijk heb je weinig nodig om gelukkig te zijn. Je weet veel over kruiden en planten, jouw goede moeder heeft je er veel over verteld. Ik gebruik meestal daslook, tijm, tuinzuring, venkel en bosui. Maar er zijn veel meer kruiden. Welke kruiden ken jij? 'Jeneverbes, salie, kervel, bieslook, dille...'

'Goed zo, jongen. Al die kruiden moet je plukken en leren gebruiken. Soms moet je aftreksels maken door te koken, soms moet je ze tot pulp stampen en persen, soms moet je ze mengen, je moet werken en denken als een alchemist. Het gaat niet om het baksel, het gaat om de zoektocht naar een betere smaak. Zo moet je ook leren hoe je spelt, zout en boekweit moet gebruiken.'

'Maar vader, het baksel wordt toch genoten? Daarmee wordt toch bepaald of het goed smaakt?'

'Allemaal bijzaak, zoon. Weet wat de mensen lekker vinden en bak dat om aan geld te komen. Weet ook dat ieder baksel voortkomt uit de zoektocht, verwonder de mensen altijd met nieuwe smaken. Dat maakt je tot een bakker met faam. Wie ophoudt met de zoektocht en alleen nog maar denkt aan de opbrengst van een baksel zal nooit rijk worden in geestelijke zin. Kijk naar de rijken en zie hoe ze moeten vechten om hun bezit te behouden of verteerd worden door hun eeuwige hunkering naar nog meer bezit. Het is een gevaarlijke ziekte. Geestelijke rijkdom en weinig aards bezit leiden tot een beter leven.'

'Zoals de monniken?'

'Phaah, nee zoon Berfelo! De monniken verschuilen zich onder een deken van teksten en spreuken, de monniken laten zich leiden door wetten van hun God, niet door de wetten van de natuur. Mijn vader leerde me hoe ik een brood moest bakken, ik

leer het jou en jij zult het weer aan jouw kinderen overdragen. Iedere keer komen er weer nieuwe elementen bij zodat men zich blijft verwonderen en genieten. Niets staat stil, zoon. Alles groeit en bloeit om ons heen, de menselijke geest kan alleen meegroeiën door te zoeken en te leren. Monniken lezen oude teksten en beroepen zich daar doorlopend op. Monniken willen dat iedereen een horige van hun zal worden en daarvoor gebruiken ze de wetten van hun God. Leer lezen en schrijven. Dan kun je vergelijken wat staat geschreven en wat de monniken zeggen, ik vertrouw ze niet, ze misbruiken dat wat staat geschreven!’

Ik nam zijn raad ter harte en werd al op jonge leeftijd een goede bakker. Mijn vader liet me mijn gang gaan en genoot van mijn zoektocht. Ik begreep waarom, hij werd ouder en miste steeds vaker de wil om verder te zoeken. Door mijn aanwezigheid leefde hij op. Zelfs van mijn fouten genoot hij. Hij fluisterde regelmatig over de “Nestoriaanse saus” die hij over mijn baksels goot, het elixer van de levenswijsheid die ervoor zorgde dat iedere jongeling zijn leermeester kon overtreffen zodat het leven altijd weer iets beter werd.

De stilte en rust van het dorp bevielen mij en mijn vader goed. Mijn moeder wilde beslist niet verhuizen. Ze was altijd bezig met de kinderen, altijd zorgen. De stad die “Daventra” werd genoemd, zag ze als een kwalijk oord voor haar kinderen. De havenmeester haalde mijn ouders uiteindelijk toch over om met de bakkerij naar de stad te verhuizen. Vanuit ons kleine dorp bracht ik broden naar de abdij en de stad, bij weer en wind. De abt maakte zich daar zorgen over. ‘Het is te zwaar voor je zoon, bakker Brecht,’ zei hij op een dag tegen mijn vader. ‘De havenmeester heeft gelijk, je zou je in de stad moeten vestigen en een poorter moeten worden.’

‘Mijn zoon is een sterke knecht en een goede bakker, eerwaarde abt. In het dorp heb ik mijn oven en mijn rust. We zijn allemaal gelukkig met de rust om ons heen. In de stad is altijd geluid, altijd tumult. Ik vraag me af hoe mijn geest en broden daar kunnen gedijen.’

‘In de stad komen de mensen je broden halen bij je voordeur,’ bracht hij daar tegenin. ‘Steeds vaker verschijnen er benden die roven en moorden. Binnen de muren van de stad ben je veilig, denk ook aan je vrouw en kinderen bakker Brecht.’

‘Rovers doen me niets, ik bezit geen goud of landerijen, eerwaarde abt. Ik bezit alleen de kennis om goede baksels te maken.’

‘Toch is het beter om in de stad te wonen. Een plaats vol bruisende nijverheid, een plaats waar nieuwe mogelijkheden voor je baksels zullen ontstaan. Een plaats waar je kinderen meer zien en daarom meer leren.’

Mijn vader kreeg van steeds meer mensen te horen dat de stad een betere plaats was voor zijn bakkerij. Toen zelfs de jonge graaf, Odo de Saliër, zich ermee bemoeide, zwichtte hij en liet zich vertellen welke mogelijkheden er waren.

Daventra was een groeiende stad aan de rivier die de “Isala” werd genoemd. Meer westelijk lag Dorestad, een oude stad waar de rivier voor bleek uit te wijken. Steden kunnen nu eenmaal niet met de grilligheid van de rivieren meelopen. Daventra, de stad waar mijn vader zijn nieuwe bakkerij opende, lag gunstig. Hier verplaatste de rivier zich niet, hier ontstonden nieuwe handelsplaatsen. Daventra had handelsbetrekkingen met de Duisburg en Keulen in het oosten. Met Kampen in het noorden, met Utrecht in het westen en met Tiel in het zuiden. Ook waren er contacten met een ver land dat achter de zee lag. ‘Brittania,’ vertelde mijn vader me, ‘een groot land waar wol en tin vandaan komen.’

Mijn vader was zeer welkom in de stad mits hij zich in de buurt van de kade zou vestigen. Daar werd hem een groot oud pakhuis toegewezen om zijn nering te drijven. De twee andere bakkers in de stad waren jaloers. Eerst hadden ze elkaar het leven zuur gemaakt, nu hadden ze in mijn vader een gemeenschappelijke vijand. In hun ogen was het helemaal niet nodig om een derde bakker binnen de muren te halen. Maar hoe ze ook konkelden, een goed brood is nu eenmaal iets dat tot in lengte van dagen gewaardeerd wordt.

Mijn vader genoot de bescherming van de graaf en de abt. Ook de havenmeester had grote plannen, hij wilde dat de broden over de rivier vervoerd zouden worden naar andere steden. Hij wilde dat mijn vader ook zou bakken voor de markt op de kade. Mijn moeder maakte zich zorgen. Mijn vader bleef er rustig onder. ‘Brood, pap en bier komen bij de meeste mensen dagelijks op hun bord. Als dat eten goed smaakt, is het volk tevreden en heerst er vrede. Dit is mijn bijdrage aan de vrede.’

‘Maar er gaan steeds meer stemmen op dat je meer broden moet bakken, goede man. Men wil jouw kennis, anderen willen zich verrijken aan jouw kennis.’

‘Wind je niet op, vrouw. Ik laat me door niemand gek maken. We leven nu binnen de muren van een mooie stad. Er is veel te zien en de dag zal komen dat we zullen genieten van onze volwassen geworden kinderen.’

De zorgen die mijn vader zich aanvankelijk maakte over de nieuwe oven bleken ongegrond. Zijn nieuwe oven was veel groter maar leverde dezelfde goede broden. De mensen kwamen om hun broden te halen, soms stonden ze in de rij en wachtten geduldig. Ik hoefde alleen nog maar naar de abdij, de rest van de dag werkte ik in de bakkerij en een enkele keer bracht ik brood rond bij armen en behoeftigen. Mijn vader gaf heel veel weg, hij kende veel armen en beschouwde het als zijn natuurlijke plicht om ze te helpen. Het leven kabbelde voort in die dagen en het zat ons mee. De zorgelijke blik van mijn moeder bleef, ik kan me geen lach op haar gezicht voor de geest halen. Soms sprak ze mijn vader fluisterend toe. Ik hoorde er niet veel van maar in de stad werd soms over hen gekonkeld, ze zouden heidenen zijn - zo beweerden sommige poorters - ze kwamen maar zelden in de kerk.

Geluk is iets dat niet als geluk wordt ervaren als men niet weet wat tegenslag is. Voor mij was het geluk iets vanzelfsprekends. Ik leerde van mijn vader om goed om me heen te kijken. Ik wist dat ik een bevoorrecht kind was, de wijsheid van mijn vader bracht me verder. Hij wist te bewerkstelligen dat ik leerde lezen en schrijven bij een monnik in de abdij. Rondom mij speelden zich echter duistere zaken af die grote invloed zouden hebben op het vervolg van mijn voorspoedige leven. Eerst kwam de nieuwe abt. Het lot van de oude abt was me niet duidelijk en geen monnik wilde er iets over zeggen. Bij de wasvrouwen aan de kade hoorde ik dat het te maken had met een strijd om de macht. De nieuwe abt was een broer van de bisschop van Utrecht. De abdij maakte deel uit van het bisdom Utrecht. ‘Een broer?’ lachte een van de wasvrouwen. ‘De bisschop van Utrecht is een stokoude man, de nieuwe abt is nog niet eens volwassen. Het is een bastaard van hem.’

Inderdaad, de nieuwe abt was een jongeling en volkomen onbekend met de regels en orde in een abdij. Er ontstond onrust en onvrede onder de monniken, ze wensten niet geleid te worden door een jongeling die het verstand van een kind had. De oude abt keerde terug, er ontstond strijd waarbij de krijgsknechten van de graaf tegenover de krijgsknechten van de bisschop stonden. Al die mannen kwamen in de stad waar ze roofden en mishandelden. De twee jaloerse bakkers grepen hun kans tijdens een groot tumult op het marktplein. Samen met enkele handlangers bestormden ze onze bakkerij. Mijn vader, mijn moeder en al mijn broers en zusters werden doodgeslagen. Mij bleef dat lot bespaard omdat ik op dat moment in de abdij was om broden af te leveren. Net buiten de stad vertelde men mij wat er was gebeurd. Ik was te verbijsterd om verdrietig te zijn. 'De krijgsknechten van de bisschop hebben het gedaan,' riepen enkele poorters en de bakkers.

Het bleek echter al snel dat de bakkers hun plan niet goed hadden voorbereid, ze werden ontmaskerd.

'Wie zal ons brood bakken?' vroegen de poorters zich af toen het tweetal werd opgesloten. 'Berfelo, de zoon van bakker Brecht natuurlijk. Hij is een goede bakker en heeft de slachting overleefd.'

De oude abt zag meteen een kans en riep: 'De bakkerij van bakker Brecht is verwoest, de bakkerij in de abdij kan meteen worden gebruikt. Berfelo kent het vak als geen ander maar is nog te jong om alleen in een bakkerij te werken. Ik zal me over hem ontfermen en de abdij zal de broden aan de stad leveren.'

Hiermee was het lot van de twee bakkende moordenaars bezegeld en kon hun berechting plaatsvinden.'

Een zware straf was nodig, zo eiste de jonge graaf Odo. 'Ooit hebben de havenmeester, de abt en ik bakker Brecht overgehaald om in de stad te gaan wonen. We overtuigden hem ervan dat er meer veiligheid was voor hem en zijn gezin. En kijk nu wat hen is overkomen. Stel een voorbeeld, schout.'

De gruwelijke wijze waarop de twee bakkers het leven werd ontnomen mocht ik niet bijwonen. Meestal kenden terechtstellingen wel iets feestelijks waarbij werd gehuiverd en gebeden, een belangrijk samenzijn. Ik hoorde dat de beul opdracht had gekregen om er een bijzonder schouwspel van te maken. Hij overtrof zichzelf zodanig dat de stad pas na twee jaar weer te maken kreeg

met een wandaad die ingrijpen van de schout en zijn knechten vereiste.

Ik leefde in de abdij en bakte brood. Monniken brachten mijn baksels rond, ik bakte en zocht naar nieuwe ingrediënten om mijn verdriet te verdringen. ‘Jouw vader was een Noorman,’ zei een monnik op een dag tegen me. ‘Ging hij dagelijks voor in het gebed?’

Ik maakte een fout en gaf een eerlijk antwoord. ‘Hij was een Fries en hij had weinig op met bidden.’

‘Je leert lezen en schrijven, waarom?’

‘Het was de wens van mijn vader. Wie kan lezen en schrijven kan meer kennis vergaren door te vergelijken.’

‘Haereses!’

‘Wat?’

‘Dwaling,’ zei de monnik op belerende toon. ‘Het vergaren van kennis is voorbehouden aan geestelijken. Kennis behoort bij pure geesten, niet bij onnozele poorters, ambachtslieden of boeren.’

‘Maar iedereen heeft toch baat bij kennis?’ vroeg ik in mijn onschuld. ‘Kennis brengt mensen verder. Ik kon toch alleen een bakker worden door kennis te vergaren?’

‘Jouw vader was een heiden, alle Noormannen en Friezen zijn heidenen,’ beet de monnik mij toe. ‘Het is maar de vraag of je het doopsel hebt ontvangen. Zo niet, dan ben je belast met de erfzonde en zal je ziel pas vrede kennen als je de weg naar God weet te vinden. Ik zal er met de abt over praten.’

Al snel werd ik bij de abt geroepen. ‘Treed toe tot de orde, je bent nog een jongeling en volledig verweest. Er zijn geen familieleden waar je terecht kunt. Hier in deze abdij zullen de broeders jou steun en toeverlaat zijn, hier kun je de rust in je geest terugvinden. Jouw vader was een heiden en jouw moeder een kruidenvrouw, begreep ik. Je bent bevrijd van hun slechte invloed en binnen deze muren kun je je ziel reinigen nadat je het doopsel alsnog hebt ontvangen.’

Ik begreep niets van wat de abt bedoelde, maar ik wilde graag blijven en werd novice. Weer brak een goede tijd aan. Veel broeders troostten me zonder elke keer over beproevingen en berusting te praten. De rust beviel me, men liet me mijn gang gaan in de bakkerij, ik kon mijn zoektocht weer voortzetten. De abt vond dat ik daar erg nuttig en zegenrijk werk verrichtte.

Op een kwade dag verschenen de krijgsknechten van de bisschop opnieuw. Dit keer deed de graaf zijn beklag bij keizer Lodewijk. Die werd echter niet zomaar “de Vrome” genoemd. Graaf Odo verloor het geschil en moest zich schikken naar de eisen van de keizer. De oude abt verdween opnieuw van het toneel, dit keer definitief. Men beschuldigde hem van simonie. Hij zou geld hebben verdiend met het verhandelen van de broden die ik bakte. Geld verdienen was hem en zijn orde verboden. Hij verdedigde zich en kon aantonen dat de opbrengsten ten bate van de armen en de bisschop in Keulen kwamen. De schout verdedigde de abt maar de bisschop vond het noodzakelijk om een einde te maken aan de wantoestanden in de abdij, de abt werd geëxcommuniceerd. ‘Welke wantoestanden?’ vroegen de poorters van Davenporta en een aantal monniken. Een antwoord kwam niet. Wel de nieuwe abt, de opmerkelijk veel jongere broer van de bisschop verscheen opnieuw op het toneel. Na de kerkelijke ban volgde de vogelvrijverklaring van de oude abt. Een dag later vond men zijn ontzielde lichaam bij de oever van de rivier.

De nieuwe abt was een leeftijdgenoot van mij, hij mocht me niet. Er speelde echter meer. Ik bakte brood, leerde lezen en schrijven en werd gewaardeerd door poorters, monniken en lekenbroeders. Hij kon het niet verdragen dat mijn naam vaak werd genoemd en iedereen me een warm hart toedroeg. ‘Jij hebt ook meegedaan aan de grote zonde van mijn voorganger,’ riep hij me op een dag toe. ‘Jouw broden werden verhandeld door de abt. Je zult boete moeten doen en mijn raadgevers zullen een oordeel over jou uitspreken.’

De raadgevers van de nieuwe abt waren enkele geestelijken uit Utrecht. Ik stond er slecht voor, mijn vader was al betiteld als een heiden. Mijn moeder werd opeens een kwade kruidenvrouw genoemd. Ze had me er veel over geleerd en in het dorp had ze zelfs mensen van kwalen weten te genezen. Plotseling was dat allemaal slecht, alleen de Heer bepaalde of een zieke kon genezen, mijn moeder had dus gezondigd. De havenmeester had zijn plannen om ons brood over de rivier te vervoeren opgegeven en de graaf zat mopperend op zijn burcht. De poorters vroegen zich af of ze mijn heerlijke brood nog wel konden krijgen. Sinds ik in de abdij bakte waren de prijzen voor brood enorm gestegen en kregen de behoeftigen steeds vaker alleen maar verkrumelde resten.

De raadgevers van de nieuwe abt waren ook de raadgevers van de bisschop. Voordeel was dat er weinig tijd verloren ging aan overleg bij deze bestuursvorm. Ze wisten niets over de baksels van mijn vader en mij. Ze wisten alleen dat ik het kind was van een Noordeling en een kruidenvrouw. Ik had het doopsel niet ontvangen en was dus nog steeds belast met de erfzonde. Mijn vader zou geen Fries zijn geweest maar een Noorman. De nieuwe abt eiste verbanning, hij hekelde mijn aanwezigheid in de abdij, een vloek. Welke bezwaren de monniken ook maakten, ik moest boetedoen. Mijn medewerking met de simonie van de oude abt was een helder bewijs van mijn band met de duivel. Mensen met een erfzonde kenden geen verschil tussen goed en kwaad. Alleen afzondering, het gebed en kastijding kon mij dichter bij de Heer brengen zo meenden de raadgevers. Anderen konden brood bakken, de stad zou geen honger kennen. Niemand waarschuwde voor de bijzondere recepten die ik kende en in mijn hoofd had. De nieuwe abt had me zeker laten martelen om mijn werkwijze en recepten prijs te geven. De graaf verbood de handel tussen de abdij en de stad. De armoede en onvrede zouden komen zonder dat iemand zou begrijpen waarom. De abdij zou vooral leveren aan de bisschop van Utrecht. In Davenport wisten slechts twee poorters hoe men brood moest bakken, het waren de twee knechten geweest van de terechtgestelde bakkers. Zij namen hun oude werkzaamheden weer op, een van hen waagde zich aan het werken met kruiden. Het lukte hem daarbij om zo nu en dan een goed smakende soort koek te bakken. Voor mij was dat allemaal van minder belang. Samen met drie andere novices werd ik naar het zuiden gestuurd. 'Het zuiden?' vroeg ik. 'Waar in het zuiden, in Tiel?'

'Verder weg,' zei de monnik die ons begeleidde. 'Ieder klooster en iedere abdij moeten novices leveren aan de kloosters en abdijen die in de bergen liggen. Daarachter verzamelen de duivelse Moren hun krachten opnieuw om weer uit te zwermen over ons land. Niet alleen de zwaarden van de krijgsknechten moeten de dreiging bezweren. Als het gebed en de liederen weerklinken in de bergen zullen de Moren het niet wagen om ons aan te vallen.'

En zo trok ik te voet naar het zuiden. Een tocht die mijn verminkte ziel moest louteren zo werd mij keer op keer uitgelegd. We waren bijna een jaar onderweg. Twee novices stierven gedurende de reis. Een werd gedood bij een oproer in een dorp, de

ander was zomaar dood op een frisse heldere morgen. Of hij was gecrepeerd van de honger of van vermoeidheid is me nooit duidelijk geworden. De reis kende slechts één goede kant. In de kloosters, waar we soms iets langer verbleven om aan te sterken, leerde ik steeds beter lezen en schrijven.

In de grote abdij in Tolosa verzamelden we ons en werden we in nieuwe groepen ingedeeld. Iedere groep ging naar een ander klooster, overal wilde men jonge krachtige stemmen die tussen de rotsen zouden galmen en de muzelmannen herinneren aan de hoorn van ridder Roeland.

Hier begint mijn verhaal.

Hoofdstuk 1, Jaca Mark, Pyreneeën

‘Voort, ga voort jonge novices,’ riep broeder Rembertus doorlopend. ‘Jullie zijn lang onderweg geweest en het einde van jullie beproeving is nabij.’

‘Waar is dat einde dan?’ hijgde Alabert. ‘Ik zie voorlopig nog geen einde aan deze martelgang.’

Broeder Rembertus liet zijn ezel langzamer lopen zodat hij naast de voortploeterende Alabert kwam. Hij sloeg hem hard op zijn rug met de stok die hij ook gebruikte om zijn ezel te stimuleren. ‘Daar, en daar dan, ondankbare hond,’ schold hij terwijl de novice ineenkromp van de pijn. ‘Hoe durf je zoiets te vragen als ik jullie hoop geef? Wie het einde van zijn beproeving wil kennen, leeft in zonde. Devotie en loutering, heb je dan niets geleerd in het afgelopen jaar?’

Broeder Rembertus bleef enige tijd naast de groep rijden. Hij moest zeven jongelingen naar hun bestemming brengen. Sommige van hen waren van ver gekomen. Menig bisschop had gehoor gegeven aan de oproep van de Heilige Vader om jonge geestelijken naar de Marca Hispania te sturen. Daar was veel te doen voor de geestelijken, menig markgraaf wilde zijn gebied uitbreiden ten koste van het land van de Mahur. De Marca was echter een gebied van ontbering en strijd, geen land voor jonge geeste-

lijken van gegoede burgers en edelen. Het idee om arme novices te sturen viel in goede aarde en zo was de stroom op gang gekomen. Berfelo, een van de zeven novices, had de langste weg afgelegd. Broeder Rembertus wist dat, hij kende het verhaal van deze jongeling. De zoon van een bakker, in het land waar de rivieren in moerassen eindigden en waar altijd mist boven de wouden hing. Een land dat ver was verwijderd van God, grenzend aan de landen waar de heidenen hun duistere rituelen uitoefenden. Berfelo was de zoon van een heiden en belast met de erfzonde. Die kon alleen tenietgedaan worden door boetedoening. Broeder Rembertus had geen hekel aan Berfelo. Een rustige jongeling, iets ouder dan de anderen. Een sterke knaap, taai en niet gehinderd door wilde gedachten en uitingen daarvan.

Negen dagen geleden waren ze vertrokken vanuit een klooster in de omgeving van Tolosa. Hij kreeg de opdracht om dit zevental naar de Jaca Mark te leiden, een lange zware reis naar oud vermoed land. Eenmaal was hij daar in de buurt geweest, daarom had men hem als gids en leider gekozen. Hij vervloekte de dag waarop hij had geroepen waar hij overal was geweest en veel had gezien.

Aanvankelijk trokken ze door groene heuvels en zagen ze de bergen voor zich als grillige en sierlijke krachtvormen. Gedurende de laatste drie dagen trokken ze in zuidwestelijke richting. Steeds beter zagen de jongelingen de scherpe toppen waarvan de meeste bedekt waren met sneeuw. Nu rezen de bergen hoog voor hen op en liepen ze over een gruisveld, alsof duizenden mannen eeuwenlang met hamers op de rotsen hadden ingeslagen. Drie mijlen in noordelijke richting liep een weg, een oude Romeinse heirbaan die goed werd onderhouden. Het zou de reis aanmerkelijk minder zwaar maken voor de novices wist broeder Rembertus, zelf had hij destijds de heirbaan genomen. Daar had men hem verteld over dit eeuwige desolate veld van keien. 'Een pad van droefenis en zelfkastijding.'

Hij wilde dat de novices leden. Niet omdat hij een sadist was, deze jongelingen moesten harden. Ze zouden een zwaar leven tegemoet gaan en deze omgeving leek op het gebied waar ze zich zouden vestigen. Een pad door de velden waar het rook naar nat gras, waar de bloemen bloeiden en waar herbergen beschikten over slaappleatsen en warm eten was geen goede voorbereiding voor deze groep. Ze waren jong en sterk, hun voeten waren ge-

schaafd en bebloed en ze hadden al dagenlang niets anders dan oude broodkorsten en water genuttigd. Dat was de beste manier om zich voor te bereiden op wat ging komen. Sommige van de novices huilden, anderen waren soms opstandig maar Berfelo was altijd rustig en troostte de anderen. Toch was hij geen leider, nooit trad hij op de voorgrond, nooit sprak hij voor anderen. Broeder Rembertus liet zich verder terugzakken zodat hij achter de rij van zwoegende en zwetende jongelingen kwam. Hij polste Berfelo die altijd als achterste liep en hulp bood als iemand niet meer verder kon. Een blonde jongeling, groot van gestalte en brede schouders. Zijn gezichtskenmerken waren duidelijk, ondanks zijn grimas. Een grote rechte neus, een brede nek en kaak. Heldere blauwe ogen die diep verborgen lagen in zijn donker omrande kassen. Lichte wenkbrauwen met daarboven de rimpels van de inspanning. Zijn brede mond had grote gebarsten lippen en hing doorlopend een weinig open, ook als hij zich niet inspande. De blonde haren die zijn schedel bedekten waren lang en enkele dunne slierten plakten op zijn gezicht. Broeder Rembertus zag in novice Berfelo de ongerepte wildheid van het noorden, de landen waar de koningen en keizers vandaan kwamen die eeuwen eerder de Romeinen hadden verjaagd. Wat zou deze jongeling te wachten staan? Ieder mens was belast met de erfzonde, daarom was er ook de verzoening. Maar een kind van zondige ouders had zware lasten op zijn schouders, verzoening was daarbij een langdurig proces, althans, zo had men het hem ooit eens uitgelegd. Anderen beweerden dat Jezus was gestorven voor de zonden van de mensen. Iedere geboren zuigeling was daarom onbevlekt, tabula rasa. Veel geestelijken erkenden deze stelling. Wederzijdse beschuldigingen van haereses waren het gevolg en deze jonge bakkerszoon was een slachtoffer.

De tocht ging voort, 's nachts werd op het open veld geslapen bij weer en wind en overdag werd gelopen, gehuild en soms in stilte gevloekt. Nergens was hout om een vuur te stoken, gelukkig was het overdag warm en vonden de jongelingen in de nacht de warmte door dicht tegen elkaar te kruipen. De regenbuien waren kort en brachten natte kleding en drinkwater.

'Daar, zie dan toch,' riep broeder Rembertus. Zijn vlezige vinger wees naar het westen en de novices zagen niets anders dan rotssen en gruis. 'Daar is de doorgang, de kloof die ons naar een hoger gelegen gebied zal leiden.

Daar is jullie bestemming, Monasterium Karolus Magnus.’
Gedurende hun lange tocht hadden alle novices geleerd. Hoe zwaar de reis ook was, er werd tijdig gestopt voor het gebed en onderricht. Zo leerden ze alles over de talen, kregen onderricht in de kerktaal en leerden wat God had geschapen om te eten en wat de duivel had misvormd waardoor het oneetbaar was geworden. Berfelo leerde snel, hij wist al veel over planten en kruiden, het tot zich nemen van kennis was hem niet vreemd. Hij leed het minst van allemaal en kwam tot de slotsom dat hij, ondanks alle ontberingen, steeds meer genoot van deze reis. Als kind had hij geleerd om door de velden en moerassen te trekken en zich te verwonderen over wat hij zag. Nu was die ontwikkelde eigenschap zijn grote houvast, hij keek regelmatig naar de bergen en rotspartijen, hij nam regelmatig een steen op om te kijken wat de verschillen met andere stenen waren. Het troosteloze landschap werkte ook op zijn gemoed, maar ook dat zette hem aan het denken. *Zijn de ziel en geest afhankelijk van de omgeving? Praten de hier ronddolende zielen op mijn ziel in zonder dat ik dat zelf weet? Lijkt het daardoor zo naargeestig of is het naargeestig? Zou ik het nog steeds zo desolaat vinden als opeens een mooie jonge deerne tussen de rotsen staat en mij wenkt om te komen en haar dijen te strijken?*

Hij wist dat hij hier niet met broeder Rembertus over moest praten, niemand moest zichzelf dit soort vragen stellen, zeker een novice niet. Ze verruilden het gruisveld voor een pad dat door een brede kloof liep. Aanvankelijk was het een verademing maar al snel diende zich een nieuwe beproeving aan. Het pad liep steeds steiler omhoog. ‘Wees sterk, mijn jonge novices,’ moedigde broeder Rembertus de jongelingen aan. ‘Nog maar even en we zullen door de kloof zijn. Dan zal jullie inspanning beloond worden met het licht en de ruimte. Als jullie de pijn in jullie benen en borst voelen, denk dan aan het grote lijden van Jezus. Dat geeft troost en verlichting.’

De kloof werd breder maar de rotsen aan weerszijden werden hoger zodat hen steeds meer zonlicht werd ontnomen. ‘Ga voort, ga voort, moedige novices. Ik snel vooruit en wie mij kan volgen zal deze avond nog een aanbeveling en tweede beker water krijgen in het klooster.’

Broeder Rembertus moedigde zijn kleine ezel aan en het onvermoeibare dier versnelde zijn pas. Drie novices zetten de achter-

volging in, er groeide een afstand tussen de drie volgers en de vier achterblijvers. Broeder Rembertus keek om en zag dat Berfelo bij de achterblijvers bleef.

‘Vergeet de prijs,’ hijgde Berfelo en duwde novice Lodvicus zo nu en dan in zijn rug. ‘De beloning zal het halen van ons reisdoel zijn, niet wie er het eerste is. Het is alleen onze vette plaaggeest die opeens betekenis geeft aan iets dat niet belangrijk is.’

Novice Lodvicus was de zwakste. Bij de lessen blonk hij uit maar zijn lichaam beperkte hem met grote regelmaat in deze zware dagen. Hij zou veel vaker het mikpunt van spot zijn als de sterke Berfelo niet zijn vriend was geweest.

‘De... eersten zullen de laatste zijn,’ gierde Lodvicus vanuit het diepste van zijn corpus. ‘Zo.... zo staat het ergens geschreven maar ik weet niet meer waar.’

Beiden grijnsden en gingen voort, ze lagen ongeveer twintig voet achter op het tweetal voor hen. Beide wisten dat deze afstand niet kleiner zou worden. ‘Kijk Lodvicus, ik zie meer licht in de verte, misschien komen we daar weer op open terrein. De anderen liggen niet ver op ons voor.’

‘Ik geloof je op je woord, Berfelo. Ik weiger mijn hoofd op te tillen en ik wil nu ook niets meer zeggen. Grote teugen met lucht, ik wil heel veel ademen.’

Berfelo keek wel verder vooruit en zag dat de rotsen weken. Het pad liep minder steil, een verlichting die Lodvicus meteen voelde.

Broeder Rembertus hield zijn ezel in, hij reed al enige tijd door een open terrein met aan weerszijden groene velden en enkele verdwaalde struiken. Het drietal dat het dichtst bij hem was gebleven was uiteengevallen. De eerste kwam al snel en viel dodelijk vermoeid in een bed van mos, naast het pad. De volgende liet even op zich wachten. Hij ging in het mos zitten en liet een vreemd samenspel van hijgen en snikken horen. De derde boog voorover en leegde de schaarse inhoud van zijn maag in het mos. Broeder Rembertus bekeek het lijdende drietal, sterke jongelingen die tegen een stootje konden. Het duurde even voordat een tweetal kwam met kort daarachter Lodvicus en Berfelo. De vier laatste bleven staan en zochten steun bij elkaars schouders. ‘Een prachtig beeld,’ complimenteerde broeder Rembertus. ‘Zo veel kracht dat zo eenvoudig tot lijden kan worden gebracht.’

Met zijn stok dwong hij de winnaar, novice Pegis, overeind en sprak hem bewonderend toe. ‘Je hebt laten zien dat je sterk en volhardend bent. Ik zal je aanbevelen bij de prior als je geniet van je extra beker water. Mannen zoals jij hebben we hier nodig, mannen die ongewapend vooropgaan in de strijd en zich met doodsverachting op de duivelse Moren storten. Mannen die niet bang zijn om zingend te sterven en na een gevecht in het mos storten en alles om zich heen vergeten.’

Met enige minachting keek broeder Rembertus naar Berfelo. ‘Jij bent niet eens vermoeid. Je kunt je blijkbaar niet overgeven aan de grote passie. Jou zal ik ook noemen bij de prior als iemand die meer op zijn plaats is achter een schrijftafel, iemand die liever denkt dan doet. Was je de laatste om je metgezel te steunen?’

‘Ik weet dat Lodvicus verzwakt is, broeder Rembertus. Ik ben nu eenmaal een betere barmhartige Samaritaan dan een heldhaftige Gideon.’

Heel even wendde broeder Rembertus zich af, hij kon een glimlach niet onderdrukken. Hij wilde echter niet dat anderen dit zagen. Nadat hij zijn gezicht weer in de plooi had getrokken draaide hij zich terug naar de groep en veinsde enige boosheid. ‘Goed dan, jij zult wegwijnen in een saai scriptorium en de geur van brandend hout en kaarsvet ruiken. Laat dat je lot zijn. Je zult nog met weemoed terugdenken aan deze dag als novice Pegis verder zuidwaarts mag trekken om zich in de strijd tegen de Moren te werpen. We hebben jonge geestelijken nodig die met het kruis geheven vooraan staan bij de dapperste krijgsknechten. Verder nu!’

Broeder Rembertus kroop weer op zijn ezel en tikte het dier op zijn flank. Het zevental zette zich in beweging en sjokte achter de monnik aan. Dit keer was het Pegis die achter dreigde te raken. ‘Komaan Pegis,’ moedigde Berfelo hem aan. ‘Je was de beste van ons allemaal, je kon langer rusten.’

‘Mijn hele lijf lijkt nog steeds in brand te staan,’ klaagde de kampioen. ‘Ik weet niet of ik wel zo trots moet zijn op mijn overwinning, Berfelo. De geur van kaarsvet en een saai leven achter een schrijftafel spreekt me meer aan dan met een kruis vooropgaan in de strijd.’

Berfelo glimlachte en zei: 'Pas dan de volgende keer op, vriend. Ik heb al lang geleden ontdekt dat het niet altijd raadzaam is om ergens openlijk in uit te blinken.'

'Waarom?'

'Mijn vader was een bakker, een opmerkelijk goede bakker. Zo goed dat twee andere bakkers hem, mijn moeder en mijn broers en zusters vermoordden.'

Dat gaf Pegis te denken. Ze liepen samen verder en sloten de rij. Het pad liep nagenoeg vlak, nog steeds omgeven door gras en mos. 'Kijk om je heen Pegis. In geen dagen hebben we dit gezien. Is het niet prachtig? Zijn deze groene velden geen mooie beloning?'

Verderop liep het pad weer omhoog en verdween in een kloof.

'Nog een kort stuk, novices,' moedigde broeder Rembertus hen aan. Deze kloof was korter dan de eerste, al snel riep broeder Rembertus: 'Kijk, Monasterium Karolus Magnus.'

Voor hen verscheen een groot dal. Verderop slingerde zich een pad omhoog naar een somber gebouw dat links en rechts werd geflankeerd door muren die eindigden tegen rotswanden die nagenoeg loodrecht omhoogliepen. Een grijze massa van fijne en grotere steenbrokken waar een pad naartoe slingerde van aangestamppt gruis. Dit pad eindigde voor een grote houten deur in een uit bewerkte rotsblokken opgetrokken muur. De andere zijde bood een totaal andere aanblik. Meerdere paden slingerden zich langs verschillende boerderijen. Eén pad liep verder naar een oude burcht.

'Deze weg gaat verder omhoog, novices,' zei broeder Rembertus. 'Eindeloos omhoog naar een plaats waar het altijd koud is. Dat is de pas van Sahunis, de grens van deze mark. Wie daar afdaalt, komt in het land van de Moren. Zij spietsen alle Franken op lange staken langs de wegen. Aan de overkant zien jullie de vredige groene velden met de boerderijen waar dieren worden gehouden en waar het land worden bewerkt. Verderop ligt de burcht van de markgraaf, Robert van Pincia. Voor zijn burcht is een kamp waar zijn krijgsknechten zich bekwamen voor de komende strijd.'

Ze verlieten het brede pad dat naar de pas van Sahunis leidde en worstelden zich moeizaam omhoog naar de poort van het klooster. Daar had men de groep al aan zien komen. De poort ging open voordat broeder Rembertus de kleine klok voor de

muur kon luiden. Twee monniken lieten de groep binnen. Berfelo keek rond toen ze op de kleine binnenplaats stonden. Achter hem was de muur, links en rechts van hem waren kleine hutten en werkplaatsen die tegen de rotsen waren gebouwd. Voor hem rees een groot vormloos bouwwerk op. Vier lagen hoog, ongeveer driehonderd voet in het kwadraat. Daarvoor veranderde de binnenplaats in een brede geplaveide weg die langs het gebouw liep en waar aan de andere zijde een kleine basiliek en enkele bijgebouwen stonden. Broeder Rembertus leidde hen over deze weg. Daar waar de afdaling begon keken ze in een dal dat was omgeven voor bergen en rotsen. Verschillende velden en boomgaarden waren te zien. Berfelo keek gebiologeerd rond. Hij schrok van het geluid, broeder Rembertus sloeg met zijn stok op een deur. Niet lang daarna werd opengedaan, een monnik met een lange baard en lang haar deed open en keek verbaasd naar broeder Rembertus. Die stelde zich voor en meldde dat hij de zeven novices bracht die aan dit klooster waren toegewezen. De monnik bekeek het vermoeide zevental.

‘Eindelijk, novices,’ mompelde hij tussen de lange haren van zijn snor. ‘De prior zal blij zijn, volg me.’

Enkele toortsen zorgden voor een vaag licht in de gang. De monnik opende een piepende deur en ze betraden een kale ruimte met tafels en banken.

‘Wacht hier, ik zal de assessor van de prior halen.’

Na een eeuwigheid wachten verscheen een lange man. Zijn gezicht was mager en benig, niet veel meer dan een schedel waarop enkele vette slierten haar waren geplakt. Het leek alsof hij doorlopend grijsde waarbij zijn grote geelbruine voortanden en uitpuilende ogen een dominante plaats hadden in zijn gezicht. ‘Eindelijk, novices,’ zuchtte hij en maakte een lichte buiging. ‘Jullie hebben een lange reis gemaakt en namens onze prior, Horonimus, heet ik jullie welkom. Mijn naam is broeder Felda, ik zal jullie wegwijzen maken in ons monasterium.’

Hij nam een leren kaft aan van broeder Rembertus. ‘De gegevens en aanbevelingen van de novices,’ zei broeder Rembertus. ‘Ik zal meteen weer vertrekken. Het is nog vroeg genoeg om de kloven achter me te hebben voordat de duisternis invalt. Ik heb al veel tijd verloren en moet snel terug.’

‘Dat is spijtig broeder,’ kreunde broeder Felda alsof hij met een mes was gestoken. Broeder Rembertus verliet de ruimte zonder afscheid te nemen, het leek alsof hij door angst werd overvallen. ‘Hij heeft me niet eens aanbevolen,’ mompelde Pegis. ‘Dat had hij toch beloofd?’

‘En hoe erg vind je dat?’ fluisterde Lodvicus. ‘Zal ik je alsnog aanbevelen als de geschikte krijgsmonnik die voorop moet gaan in de strijd?’

‘Nee, natuurlijk niet.’

‘Geen gefluister en samenzwering,’ siste broeder Felda. ‘De eerste regel in dit klooster, novices. Iedereen zwijgt en spreekt alleen als een broeder iets vraagt. Jullie zullen de komende maanden worden opgeleid en wegwijs worden gemaakt in het leven binnen deze muren. Dit is gevaarlijk land waar strijd en ontbering bij het dagelijks leven horen. Wij brengen verlichting maar dat kan alleen als we zelf weten wat lijden is.’

De zeven novices zagen elkaar zelden in de vier maanden die volgden. Ieder werd afzonderlijk toegewezen aan een monnik die hem opleidde en de regels bijbracht. Orde en devotie waren het belangrijkste. De ochtend begon al bij de laatste duisternis van de nacht. Er werd gebeden en gezongen in de kleine basiliek, men dankte God als het eerste daglicht door de openingen in de muren scheen. Daarna werd gezamenlijk gegeten in de ruimte waar het zevental destijds was ontvangen. De maaltijden waren altijd hetzelfde. ’s Morgens werd brood met een brei van melk en gewassen gegeten. ’s Avonds werd brood en een koude soep van groente en fruit gegeten. Soms werden enkele schalen met varkensvet op de tafels gezet. De novices dronken water, de jongere monniken kregen een slijmerig soort bier en de oudere monniken dronken wijn om de koude uit hun botten te verdrijven en hun maag schoon te houden. Na het ontbijt werd gewerkt in de werkplaatsen en op de velden in het dal achter het monasterium. Daar werden verschillende graansoorten verbouwd. Rogge, haver en tarwe. Het grootste deel van de oogst werd verpakt in balen en tonnen en naar de burcht van graaf Robert gebracht. ’s Middags was het de tijd om te leren en taken uit te voeren in het scriptorium. Na de avondmaaltijd was het de tijd voor samenzang en vespera. Direct daarna trokken de monniken zich terug

om te bidden en te slapen. Lijfstraffen waren aan de orde van de dag. Iets laten vallen, lachen, een rommelende maag tijdens momenten van stilte, morsen met het eten, slecht opletten tijdens de lessen, te laat komen, niet hard genoeg werken op de velden, het waren allemaal motieven waar lijfstraffen voor werden gegeven. Soms met de stok maar meestal met een touw op de rug. Iedereen moest daarbij aanwezig zijn en toezien. De novices kregen de meeste straffen waarbij Pegis ook in dit geval vooropging. Berfelo, die zich goed op de achtergrond wist te houden, ontkwam ook niet aan enkele bestraffingen. De lichamelijke pijn kon hij verdragen, de redenen en de willekeurigheid maakten hem soms opstandig. Ook oudere monniken, mannen wiens handen vaak trilden, werden niet gespaard. Berfelo had al veel verminkte ruggen van de oudere monniken gezien. Alleen de prior werd nooit gestraft. Toch droeg juist hij de meeste littekens. Iedere eerste maandag van de maand sloeg hij zichzelf tot bloedens toe met het touw op zijn rug en borst. Hij geloofde dat boetedoening en lijden een onderdeel van het aardse leven was. *De prior is een flagellant*, merkte Berfelo al snel.

Na vier maanden sliepen de novices gedurende enkele weken op een zaal waar ze met elkaar mochten praten. De winter was op haar hoogtepunt, het was bitterkoud in een witte wereld. Lodvicus had het zwaar, zijn gezondheid leed onder dit leven. Het werken op de velden werd verruild voor de werkplaatsen. Een smidse, een leerlooierij, een bakkerij en een vleeshouwerij. De meeste boeren hielden zich bezig met landbouw en het kweken van groente en fruit, daarbij een beetje veeteelt. Enkele van hen beschikten over weefgetouwen zodat men niet veel nodig had uit de grotere steden die noordelijk in Aquitanië lagen. Berfelo gebruikte zijn tijd om veel aan Lodvicus te vertellen over het bakken van een goed brood. Zo gebeurde het dat, toen de novices hun gelofte moesten afleggen om definitief toe te treden tot het klooster, iedereen behalve Berfelo een aantal taken kreeg toegewezen. Oudere monniken hielden zich bezig met de zorg, ook daar was geen plaats voor hem. De prior wilde zijn noviciaat met een jaar verlengen. Berfelo was geen slecht mens maar wel belast met de erfzonde, daarom zou hij altijd een zonderling blijven volgens de prior. De enige remedie was meer boete en loutering. 'Laat hem dan hoger in de bergen de geiten en schapen hoeden,'

stelde broeder Felda voor. 'Ik weet dat we dat al lang niet meer doen maar waarom zullen we geen nieuwe poging wagen? Broeder Berfelo is een zonderling en lijkt mij een geschikte kandidaat.'

'De laatsten die daar leefden, gingen steeds sneller dood, broeder Felda,' zei de prior. 'Als er al geen beren of wolven waren dan was het wel een horde van hongerige Mahur die kwam om te roven en te moorden. Het is daar heel slecht land.'

'Hij kan in de winter in het kleine klooster bij de pas werken en in het voorjaar, de zomer en het najaar de kuddes hoeden. Broeder Drusculus zal blij zijn met een sterke novice.'

De prior dacht na, het idee van broeder Felda was niet slecht. Hoger in de bergen was nog een klein klooster dat werd bewoond door een kleine groep monniken. Weerbarstige mannen die rust in hun geest zochten en uitkeken over het land van de Mahur. Op het pad van het grote monasterium naar het kleine klooster lag halverwege een klein bergdorp waar men zich redelijk wist te bedruipen en zo nu en dan wat handeldreef met het grote klooster en de boeren. 'Je hebt gelijk, broeder Felda, ik ben hem liever kwijt dan rijk. Stuur hem met het eerste transport mee naar boven. Geef hem opdracht om de kluizenarij te herbouwen. Hij doet iets nuttigs en wij houden dit complex vrij van invloeden van de duivel.'

Berfelo kreeg van broeder Felda zijn opdracht die hij met veel genoegen aanvaardde. Hij kon zich een goede voorstelling maken van wat hem te wachten stond. Alles leek hem beter dan de naargeestige plaats waar hij zich nu bevond. Hij had goed voor Lodvicus gezorgd. Die werd gewaardeerd om zijn bakkersvaardigheden en scherpe verstand. Voor hem zou het leven draaglijk worden. De markgraaf en zijn krijgsknechten zouden er snel achter komen dat een goed stuk brood veel meer was dan vul-ling voor de maag. 'Val niet te veel op, mijn vriend,' was de raad die hij Lodvicus gaf.

In de eerste dagen van de lente verliet hij het monasterium. Een klein konvooi van twee bewakers, drie bergbewoners en drie karren met groente, gezouten vlees en fruit. Om rovers maakte men zich geen zorgen, die kwamen niet in dit gebied. De hongerige wolven en beren zouden het voedsel in de karren kunnen ruiken. In het voorjaar waren de wolven hongerig na een lange winter. De beren ontwaakten uit hun winterslaap en het eerste dat

ze voelden was honger. ‘Wen maar aan de beren en wolven,’ schertsten de twee bewakers nadat Berfelo hen had verteld over zijn bestemming. ‘Je bent de eerste sinds jaren, ze zijn je liever kwijt dan rijk.’

Berfelo haalde zijn schouders op. ‘Misschien, ik maak me niet zoveel zorgen om beren en wolven. Als ze geen honger hebben zijn ze niet gevaarlijk.’

‘Dan blijven altijd nog de hordes van de Moren,’ waarschuwde een van de voermannen. ‘Die vallen je ook aan als ze geen honger hebben, ze doden en roven uit genoeg.’

‘Vallen ze jouw dorp vaak aan?’ vroeg Berfelo.

‘In de zomer zien we soms de stofwolken van grote legers die verder zuidelijk voorbijtrekken. In ons land zijn ze niet geïnteresseerd. Oud verwoest land waar te lang en te veel is gevochten, novice Berfelo. Kom nooit in hun vruchtbare dalen, ze spietten je en roosteren je boven een zacht vuur.’

‘Het wordt steeds erger,’ mompelde Berfelo. ‘Eerst word ik gespietst op een staak en langs de weg gezet, nu word ik daarbij ook al geroosterd? Eten de Moren dan mensenvlees?’

‘Het zijn zwarte duivels, Mahur, berbers uit de woestijnen,’ fluisterde een bewaker. ‘Ze zijn zelf nog maar net bekeerd en de Arabieren hebben ze destijds meteen ingezet om Hispania te veroveren. Ik weet zeker dat ze, net als alle muzelmannen, graag mensenvlees eten. Maar hier begint Gothië, hier durven ze niet te komen. Verderop ligt Euskal Herria, het land van de Basken. Zelfs de Romeinen konden de Basken niet knechten, het zal de Moren ook niet lukken.’

Zo hoorde Berfelo de eerste verhalen over de Moren.

‘Jullie noemen ze “muzelmannen”, maar er zijn toch ook vrouwen?’ vroeg Berfelo.

‘Misschien wel, het schijnt dat je hun vrouwen nooit ziet. Muzelmannen is het woord dat we hier kennen.’

‘Het zal wel van “moeslim” of “muslumani” zijn afgeleid,’ bedacht Berfelo zich. Hij kende die woorden omdat hij, in een van de kloosters waar ze hadden gerust, een stuk had gelezen van een monnik die zich met aanbidding had beziggehouden. ‘Hij die zich overgeeft’ was de betekenis volgens deze monnik.

De bewaker vertelde over markgraaf Robert van Pincia, een hardvochtige man die de mark in leen had van de hertog van Barcelona. Ooit woonden zijn voorouders zuidelijker, edelen die

door de Moren waren verdreven en naar het noorden waren gevlucht. Na de Frankische overwinningen op de Moren en Arabieren, en na de verdragen die waren gesloten, was het rustiger geworden in dit gebied. Veel edelen waren hun land echter kwijtgeraakt en leefden als berooide paupers. Robert van Pincia had genoeg genomen met deze Mark. In deze vallei wilde hij een krachtig leger opbouwen, aansluiting zoeken met de Basken en Asturiërs en vervolgens het landgoed van zijn voorouders heroveren. De Mark bood echter te weinig mogelijkheden om een groot leger op te bouwen. Een groot deel van het land bestond uit bergen en rotsen, de lagere delen waren in de voorgaande eeuwen verarmd door de langdurige oorlogen. De overlevenden waren vertrokken zodat nu overal verlaten dorpen en boerderijen te zien waren. Zo was een land ontstaan van gruis, rotsen en verdorde velden. De zon verwoeste alles als de velden niet geïrrigeerd werden door nijvere boeren. Niemand wilde er wonen, wat de markgraaf ook bood. Zijn mark was te klein om in graafschappen te verdelen en hij wist dat hij het land dat hij opbouwde niet aan zijn zonen kon overdragen. Daarom wilde hij zijn mark gebruiken voor de opbouw van een leger. Tijdens zijn leven wilde hij het gebied van zijn voorouders heroveren, het kwam hem toe!

De reis duurde twee dagen waarbij ze 's nachts onder de karren sliepen. Beren kwamen ze niet tegen. Wel waren er tweemaal wolven op het pad die een poging waagden om aan het voedsel op de karren te geraken. Met enkele fakkels en een vastberaden houding van iedereen gaven de wolven het snel op.

Het bergdorp lag op een kleine hoogvlakte waar een smalle rivier van smeltwater doorheen stroomde. Een veertigtal schamele hutten, enkele kleine veldjes, een kleine kapel en een lomp stenen gebouw vormden de kern. Berfelo ging alleen verder, hij zou een nacht alleen moeten doorbrengen. In de loop van de volgende dag zou hij het kleine klooster aan zijn rechterzijde zien. 'Er staan enkele hutten langs het pad,' zei een voerman. 'Loop niet te lang door, je gaat naar een gebied waar het niet deugt. Zoek een hut waarin je kunt overnachten en bescherming vindt tegen de demonen.'

De voerman wierp hem nog een deken toe en wenste hem een langdurig en gezond leven. Berfelo ging verder nadat hij de de-

ken had opgerold en boven zijn ransel had vastgemaakt. De nachten waren koud, veel kouder dan op het moerasland waar hij was geboren en getogen. De lucht werd ook dunner, het ademen kostte hem steeds meer moeite. Toch genoot hij van de tocht, de uitzichten waren indrukwekkend. Hij besloot te stoppen bij de eerste hut die hij tegenkwam. Het bouwwerk bestond uit muren van zware gestapelde stenen, afgedicht met gruis en leem. Het dak was niet meer dan een rij van halfvermolmde planken, deels bedekt met ontluikend voorjaarsmos. De opening werd afgedicht met klampwerk van planken en balken. Geen deur die in scharnieren hing maar een houten schot dat verschoven moest worden. In de hut was niets te vinden. Toen Berfelo de lange tocht te voet van Davenport naar Tolosa maakte had hij ook regelmatig door onherbergzaam gebied gelopen. Ook daar waren hutten waar reizigers bescherming konden vinden. Veelal liet men water, dekens en stro achter. Hier niet, in dit land was niets en zelfs de kleine houten crucifix die boven de ingang zou moeten hangen was weg. De extra deken kwam hem goed van pas, in de nacht werd het weer bitterkoud. Berfelo was broeder Rembertus en broeder Felda dankbaar voor hun lessen in harding. Een goede monnik moest nederig zijn en kunnen leven met wat het land hem bood. De stenen waren hard maar met veel geduld lukte het hem om een redelijk vlak deel te krijgen waarop hij kon liggen. Ondanks de kou sliep hij goed en werd wakker door het koude regenwater dat op zijn gezicht lekte. Verstijfd en doorweekt ging hij verder over een pad waar het water hem regelmatig tegemoet stroomde. Helder maar vooral koud water. In het midden van de ochtend verscheen de zon. De damp sloeg van zijn kleding en hoofd, de ijzige kou die hij tot op zijn botten had gevoeld verdampte mee. Daarvoor kwam de weldadige warmte in de plaats die hem kracht gaf om verder te gaan. Steeds steiler liep het pad omhoog. Het zweet stond hem op de rug toen hij het kleine klooster aan zijn rechterzijde zag. Een smal pad liep naar een veldje van gruis en keien dat voor het gebouw lag. Het pad waarover hij was gekomen liep door, sterk oplopend. In de verte leek het te verdwijnen in de azuurblauwe hemel. *Het hoogste punt, daar zal de afdaling beginnen*, bedacht hij zich. De deur van het kleine klooster leek in perfecte staat en was bekleed met plaatwerk van brons. Berfelo klopte meerdere malen met zijn staf voordat het luik in de deur openging. Een

bekend gezicht keek hem verdwaasd aan. Een gezicht dat nage-
noeg hetzelfde was als dat van broeder Felda. 'Ik ben novice Ber-
felo en uitgezonden van het Monasterium Karolus Magnus,' zei
Berfelo. 'Ik heb documenten en brieven van prior Horonimus en
broeder Felda.'

Het gezicht van de man betrok, het luik ging dicht, een hevig
gerommel aan de binnenzijde gaf Berfelo echter de hoop dat men
bezig was de deur te openen. Na lang gemorrel draaide het ge-
vaarte open. 'Kom verder, broeder Berfelo. Het was nog zomer
toen we voor het laatst iets hoorden van onze broeders in het
dal.'

Berfelo ging naar binnen, het evenbeeld van broeder Felda keek
even schichtig naar buiten en sloot de deur. Drie zware houten
balken werden voor de deur gehangen alsof men verwachtte dat
een beer zou kunnen aankloppen. Berfelo hielp de hijgende en
steunende man met de bovenste balk. Die was hem daar uiterst
dankbaar voor. 'Dank, broeder Berfelo. Mijn naam is Anton,
voorheen Antonius. De prior verbood me om mijn naam in de
kerktaal uit te spreken. Ik heb dat recht verspeeld nadat ik mijn
broer, broeder Felda, met een aks achtervolgde. Volg mij, ik zal
je naar onze leider brengen.'

Het kleine bouwwerk leek vanaf de buitenkant op dezelfde troos-
teloze stenenklomp als het Monasterium. Terwijl hij door de
gang liep ontwaarde hij kleuren aan de wanden. Oude muur-
schilderingen, enkele nissen met daarin bijzondere beelden van
vrouwen en mannen, mozaïekwerk op de vloeren. Nooit eerder
had Berfelo een dergelijke verzameling van vormen en afbeeldin-
gen gezien. In sommige kapellen en basilieken waren ook beel-
den maar deze sculpturen overtroffen alles in raffinement en
realiteit. Het was alsof de vreemd geklede mannen en vrouwen
zo uit hun nissen zouden stappen om hem te begroeten. Aan het
einde van de gang gingen ze door een deur en betraden een grote
ruimte die baadde in het middaglicht. Alle luiken waren geopend
en het zonlicht zorgde voor een aangename warmte. Drie mon-
niken stonden achter hun schrijftafels en keken op. Alle drie
hadden ze de welbekende onverzorgde lange baarden. 'Broeders,
dit is broeder Berfelo. Hij komt van het monasterium en heeft
berichten voor ons.'

'Geen wijn?' grijnsde de monnik die het dichtst bij hen stond.

‘Nee, geen wijn,’ zei Berfelo. ‘Behalve enkele berichten heb ik niets bij me. Ik ben overigens nog een novice, geen broeder.’

‘Nog een hongerige maag erbij?’ riep de monnik die het verst was verwijderd.

‘Stilte.’

De monnik die tot nu toe had gezwegen keek op nadat hij had geroepen en de andere twee gingen onmiddellijk weer aan het werk. ‘Welkom, broeder Berfelo. Mijn naam is Ottobach en ik ben de leider van dit claustrum. De monnik die je achter me ziet staan is broeder Karel, voor me staat broeder Ezaus. Ik zie en hoor aan je dat je een noordeling bent. Alleen broeder Ezaus komt uit het zuiden, de broeders Karel, Anton en ik komen uit het noorden, uit de landen rond Trier. Zegt die naam je iets?’

‘Nee, die naam ken ik niet. Ik kom uit Daventra, zegt die naam jullie iets?’

‘Nee,’ glunderde broeder Ottobach, ‘we hebben elkaar veel te vertellen. Wat brengt je hier? Breng je ons alleen berichten of moet je hier blijven?’

‘Ik moet verder. Prior Horonimus en broeder Felda willen dat ik de schapen en geiten ga hoeden bij de kluisenarij.’

Het viertal barstte nagenoeg gelijktijdig in lachen uit. ‘Welke schapen? Welke geiten? Heb je ze uit het dal meegenomen?’

‘De dag komt dat men ons volledig zal vergeten,’ lachte broeder Karel.

‘Mij werd verteld dat er al lang niet meer naar het vee is omgekeken. Het wordt tijd dat iemand zich weer aan die taak gaat wijden. Onderweg hoorde ik van een krijgsknecht dat het leven als veehoeder in dit gebied niet zonder gevaar is. Ook vernam ik dat de leider van dit klooster een monnik genaamd Drusculus zou zijn, bij hem moest ik me melden, voor hem heb ik de aanbevelingen.’

Broeder Ottobach keek opeens streng. ‘Gebruik de naam, Drusculus, niet. Meer dan twintig jaar heb ik die naam gedragen maar in de laatste tien jaar heb ik mijn oude naam weer aangenomen, een man mag nooit weglopen voor de naam die zijn liefhebbende ouders hem hebben gegeven.’

‘Een man mag ook nooit weglopen voor een vrouw,’ riep broeder Karel waarop opnieuw werd gelachen. Ga zitten, broeder Berfelo uit Daventra. Wij noemen jou “broeder”, het maakt ons niet uit wat anderen daarvan vinden. We hebben elkaar veel te vertellen

en we moeten daar snel mee beginnen. Als jij de kluizenarij betreft en daar de schapen en geiten gaat hoeden, zul je niet lang leven.'

Niemand lachte en Berfelo vroeg om duidelijkheid. 'Bedoel je hetzelfde als de krijgsknecht die ik sprak? Eerst zou ik worden opgespietst en langs de weg worden geplaatst, vervolgens zou ik worden gespietst en geroosterd, kan het nog erger? Worden mijn gespietste en geroosterde resten ook nog gevierendeeld en geradbraakt door de Moren?'

'Nee, ik bedoel dat je lange tijd op de hoogvlakte zult zijn. De monniken die in het verleden de geiten en schapen hoedden, sliepen onder de sterren of in de kluizenarij die nu al meer dan tien jaar leeg staat. Ik weet niets over de kudde, ongetwijfeld zullen ergens nog wel enkele verwilderde schapen en geiten rondlopen, je zult je eigen kudde weer moeten zien te vinden. De kans bestaat dat er niets meer van over is, wolven en beren liggen altijd op de loer. Het is een voettocht, twee dagen van hier tot de kluizenarij. Waarom stuurt men een novice?'

'Ooit was ik de zoon van een bakker. Naar het schijnt heb ik het doopsel nooit mogen ontvangen. De prior heeft dezelfde mening als de abt die me destijds uit Davenport verbande. Ik ben al te lang belast met de erfzonde, men waagt mij niet alsnog te dopen. Mijn vader was een Noorman of een Fries, mijn moeder een kruidenvrouw.'

'Dus men stuurt een ongedoopte naar het land van de diabolus,' mompelde Ottobach.

'Diabolus?'

'Natuurlijk, het land van Satan, de duivel.'

Berfelo keek om zich heen en vroeg wie dit klooster had gebouwd.

'Ooit was dit een tempel van Janus, de Romeinse god van de doorgangen, de god van het openen en sluiten,' antwoordde broeder Ottobach. 'Hispania en Gallië maakten deel uit van het rijk. Reizigers die over land reisden en door deze bergen trokken brachten hun offers in deze tempel. Eeuwen later werd dit land bezet door de Visigoten. Het grote monasterium in het dal is gewijd aan Karel de Grote. Het wordt daarom "Karolus Magnus" genoemd. Zeer ongebruikelijk om een klooster te vernoemen naar een wereldlijke leider. Maar ik weet waarom. Het complex is al eeuwen oud en stond bekend als "Monasterium Arianus".